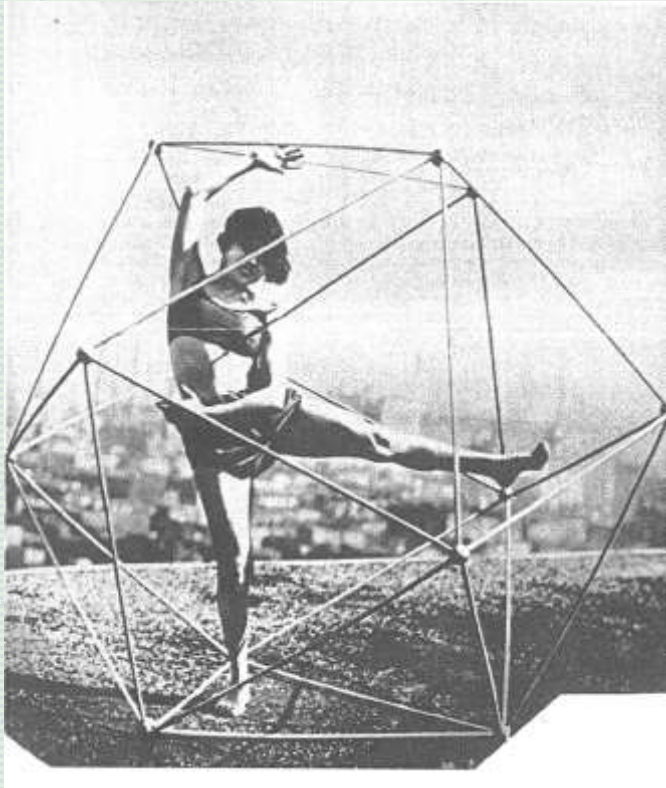

Przeestrzeń

PRZESTRZEŃ - wprowadzenie

„Przestrzeń” odnosi się do całościowego użycia otoczenia, czyjejs przestrzeni osobistej, a także międzyludzkiej. Przestrzeń jest wszystkim, co otacza nas w trzech wymiarach: przestrzeń fizyczna (sala wykładowa ze wszystkimi meblami i przedmiotami, jakie się w niej znajdują), powietrze, światło, dźwięki, odstępy pomiędzy osobami oraz nasza bezpośrednia osobista przestrzeń. Na pierwszym, obiektywnym poziomie, nasza obecność w przestrzeni jest niczym innym niż połączeniem tych czynników. Jednak przestrzeń – lub to, jak jej używamy – na poziomie kulturowym ma także aspekt symboliczny. Przestrzeni i odległości nie postrzegamy w sposób neutralny ani obiektywny, lecz nadajemy określone znaczenia określonym miejscom, rozmiarowi używanej przestrzeni oraz dystansowi, jaki pozostawiamy między sobą a innymi. Poniżej wyjaśnimy te trzy czynniki, a kolejne slajdy omówią przestrzeń w kontekście edukacji dorosłych.

Przestrzeń ogólna: Przestrzeń ogólna jest fizycznym otoczeniem, w którym faktycznie się znajdujemy i poruszamy, np. pomieszczeniem lub ulicą. W uwarunkowanym społecznie życiu przestrzeń fizyczna jest także przestrzenią społeczną, uruchamiającą ciąg skojarzeń wraz z właściwymi kodami zachowania przyporządkowanymi poszczególnym grupom. Szkoła, miejsce pracy, kościół, są nie tylko przestrzeniami fizycznymi, lecz także miejscem hierarchicznie uporządkowanych relacji, rytuałów i konwencji.

Czy masz jakieś ulubione przestrzenie? Jakie one są? Jak wygląda Twoje środowisko pracy? Jest przestrzenne czy ciasne? Jest tam wiele ludzi czy jesteś tam sam / sama? Czego potrzebujesz, by czuć się tam swobodnie? W którym dokładnie miejscu czujesz się tam najlepiej? Jak się tam poruszasz?

Przestrzeń osobista: Przestrzeń osobista (lub osobista bańka) to ta, która otacza nas w zasięgu naszych kończyn. Nazywamy ją „kinesferą”. Nasze ciała posługują się kierunkami definiowanymi w trzech wymiarach: góra/dół, prawo/lewo oraz przód/tył. Ludzie mogą zajmować większe lub mniejsze „bańki” przez wzgląd na zwyczaje uwarunkowane kulturowo, własną osobowość oraz kontekst. Kiedy zajmujesz większą lub mniejszą bańkę? Co myślisz o osobach zajmujących znaczną przestrzeń, a co uważasz o kimś, kto zajmuje jej niewiele?

Przestrzeń międzyludzka: przestrzeń między dwiema lub więcej osobami oraz to, jak negocjujemy zależności: skracając lub wydłużając dystans, ustawiając się powyżej lub poniżej kogoś, stając obok albo naprzeciwko siebie. Każda kultura określa normy fizycznego dystansu odpowiednie dla określonych typów zależności.

Dlaczego przestrzeń jest istotna z w edukacji dorosłych?

W przypadku pedagogów ważne jest, by byli świadomi tego, jak używają przestrzeni i znali preferencje swoich uczniów. Istnieją „dane” czynniki, takie jak „normy” – kulturowo uwarunkowane zwyczaje dotyczące nauczania. To one decydują o tym, jak zorganizujemy przestrzeń w pomieszczeniu i jak będziemy się w niej poruszać. Do jakiego stopnia przestrzeń jest bezpieczna i „wygodna” dla pedagoga i dla uczniów? Jaki mamy stosunek do zasad panujących w przestrzeni nauczania? Jakie jest zadanie pedagoga: „prowadzić” uczniów czy „dawać im przestrzeń”? Jak zachowujemy się w relacji do fizycznych właściwości przestrzeni (jej wymiarów, umeblowania, oświetlenia, materiałów, stopnia jej otwartości, dekoracji itd.)? Odpowiedzi na te pytania udziela ciało: to, jak się poruszamy i mówimy oraz nasze wzajemne interakcje. A jak sposób, w jaki korzystamy z przestrzeni łączy się z takimi zagadnieniami jak interaktywność, czas, dźwięk, muzyka, emocje, wyobraźnia? Włączone w repertuar pedagoga, te zagadnienia mogą pomóc stworzyć więź interpersonalną, wspierać kreatywność i pogłębiać doświadczenie uczenia się.

Przestrzeń ogólna

Sposób użycia otaczającej nas przestrzeni i relacja do niej jest rezultatem bardziej lub mniej świadomych wyborów pedagogów, z uwzględnieniem przyjętych norm. Istnieje mocno zakorzeniona tradycja edukacji frontальной, w której pedagog zajmuje uprzywilejowaną część przestrzeni i posiada wyłączne prawo głosu. To, co mówi nauczyciel, postrzegane jest jako bardziej istotne niż to, co mają do powiedzenia uczniowie. Sposób organizacji przestrzeni nauczania jest bezpośrednim przełożeniem zinstytucjonalizowanej hierarchii między pedagogiem a uczniami.

Przestrzeń osobista

Nasze postrzeganie przestrzeni osobistej innych osób nacechowane jest stereotypami szeroko opisywanymi przez poradniki dotyczące samorozwoju i mowy ciała: przestrzeń osobista kogoś, kto jest pewny siebie wychodzi dalej niż ta, z której korzysta osoba nieśmiała. Jednak w rzeczywistości osobowość nie jest tu jedynym czynnikiem. Nasze użycie przestrzeni osobistej jest głęboko nacechowane kulturowymi normami regulującymi to, co jest grzeczne i właściwe. Jednocześnie dostosowujemy skalę naszych ruchów w zależności od kontekstu. Nauczycielka języka może chcieć np. zredukować swoje szerokie gesty, nie chcąc wystraszyć uczniów wywodzących się z kultur, w których ruchy i gesty są bardziej stonowane. Inny pedagog może z kolei zdecydować się na użycie szerszych gestów, by ściągnąć na siebie uwagę grupy i dodatkowo ją zmotywować.

Dlaczego przestrzeń osobista jest istotna z punktu widzenia edukacji dorosłych?

W zależności od tematu, momentu lub kontekstu kulturowego, pedagog może działać w większej bliskości: skracać dystans, usiąść w kręgu, zejść z podwyższenia, zmienić umeblowanie (np. pufy zamiast krzesel) lub przemieszczać się w przestrzeni. Takie wybory mogą stymulować uwagę i stworzyć bardziej równościowe połączenie. Taka zmiana nastawienia może iść w parze z przyjęciem odmiennej strategii nauczania: zadawaniem większej liczby pytań, zachęcaniem uczniów do dzielenia się ich wiedzą i aktywnego udziału w procesie nauczania. Trzeba jednak zaznaczyć, że nauczanie frontalne nie musi być „gorsze” od luźniejszego środowiska: mniej sformalizowane przestrzenie mogą wydawać się zniechęcające dla osób nawykłych do bardziej sformalizowanego sposobu nauczania.

Świadomość wszystkich tych kwestii może pomóc pedagogom wypracować większą elastyczność i swobodę w kształtowaniu środowiska nauczania, a dzięki temu stworzyć przyjemniejsze i pożyteczniejsze doświadczenie uczenia zarówno dla siebie samych, jak i dla uczniów.

Pytania do autoanalizy

Pytania, na które należy odpowiedzieć przed obejrzeniem wideo

Pytania otwarte

- Czy masz świadomość tego, jak korzystasz ze swojego otoczenia i przestrzeni osobistej w codziennym życiu? A w pracy?
- Na podstawie sposobu, w jaki używasz przestrzeni, co możesz powiedzieć o swoim stylu i priorytetach w pracy pedagoga?
- Jak stres wpływa na Twój sposób użycia przestrzeni?

Pytania pozwalające dokonać oceny ilościowej

Odpowiedz, używając skali od 1 do 5, gdzie 1 to „w żadnym stopniu”, a 5 to „w wielkim stopniu”.

W jakim stopniu jesteś świadoma / -y sposobu, w jaki używasz przestrzeni?

Czy uważasz, że zagarniasz znaczną przestrzeń?

Do jakiego stopnia lubisz grać z przestrzenią, gdy prowadzisz zajęcia?

Czy uważasz, że Twój głos zagarnia znaczną przestrzeń?

W jakim stopniu stres wpływa na to, jak używasz przestrzeni?

Po obejrzeniu wideo

Co potrafisz zaobserwować odnośnie swojego użycia przestrzeni?

Czy masz jakieś preferencje odnośnie kierunków? W którą stronę sięgasz / kierujesz się najczęściej (lewo/prawo, góra/dół)?

Jak duża jest Twoja „bańka”?

Jaka odległość dzieli Cię od Twoich uczniów?

Czy chcesz coś zmienić w sposobie, w jaki korzystasz z przestrzeni?

Projekt został sfinansowany dzięki wsparciu Komisji Europejskiej.

Niniejsza publikacja odzwierciedla wyłącznie poglądy jej autorów, a Komisja nie może odpowiadać za jakiegokolwiek użycie zawartych w niej informacji.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union